

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 11/2013-34

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 10. januára 2013 predbežne prerokoval sťažnosť J. K. a E. K., P., zastúpených advokátkou Mgr. K. B., P., vo veci namietaného porušenia ich základných práv podľa čl. 19 ods. 2 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práv podľa čl. 6 ods. 1 a čl. 8 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Krajského súdu v Bratislave č. k. 9 Co 542/2011-360 z 10. mája 2012 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť J. K. a E. K. **o d m i e t a** ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 27. septembra 2012 doručená sťažnosť J. K. (ďalej I „sťažovateľ“, v citáciách aj „navrhovateľ I“) a E. K. (spolu ďalej len „sťažovatelia“, v citáciách aj „navrhovatelia“), ktorou namietajú porušenie svojho základného práva na ochranu pred neoprávneným zasahovaním do súkromného a rodinného života podľa čl. 19 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“)

a základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a práva na rešpektovanie súkromného a rodinného života podľa čl. 8 dohovoru rozsudkom Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) č. k. 9 Co 542/2011-360 z 10. mája 2012 (ďalej aj „napadnutý rozsudok krajského súdu“).

Sťažovatelia v sťažnosti uvádzajú, že boli užívateľmi bytu „*v rodinnom dome v P. na... ul. č..., ktorý bol sťažovateľovi pridelený ako služobný byt v roku 1964. Predmetný byt slúžil ako služobný byt v súvislosti s vykonávaním činnosti správcu starej športovej haly, ktorá sa nachádza v blízkej vzdialenosti od predmetného bytu a bol jej súčasťou.*“. Právo na užívanie uvedeného bytu vyvodzovali z toho, že sťažovateľ vykonával na základe zmluvy o dielo z 24. októbra 1964 činnosť správcu objektu, súčasťou ktorého bol nimi užívaný byt. Platnosť predmetnej zmluvy bola dohodnutá na dobu určitú (so spätnou účinnosťou) od 1. januára 1964 do 31. decembra 1964. Sťažovateľ však uvádza, že vykonával činnosť správcu nepretržite do roku 1996, keď mu nový vlastník objektu oznámil, že mu už ďalej nebude vyplácaná odmena za výkon správcovskej činnosti. Oznámením z 10. októbra 2000 boli sťažovatelia ďalším, v poradí druhým novým vlastníkom objektu upovedomení o úprave výšky úhrad spojených s užívaním bytu. Tento vlastník 30. novembra 2000 podal Okresnému súdu Pezinok (ďalej len „okresný súd“) návrh na privolenie súdu k výpovedi z nájmu dotknutého bytu. Okresný súd rozsudkom sp. zn. 5 C 783/00 z 15. mája 2002 predmetný návrh zamietol s odôvodnením o nepreukázaní ani výpovedného dôvodu nezaplatenia „*nájomného*“ a ani výpovedného dôvodu hrubého porušovania dobrých mravov sťažovateľmi.

V roku 2004 bol objekt, v ktorom sa dotknutý byt nachádzal, prevezený na ďalších nových vlastníkov – manželov G. (ďalej aj „odporcovia“) – v konaní vedenom okresným súdom pod sp. zn. 4 C 585/2008 a v odvolacom konaní vedenom krajským súdom pod sp. zn. 9 Co 542/2011. V tomto konaní bol vydaný aj napadnutý rozsudok krajského súdu, proti ktorému smeruje sťažnosť sťažovateľov, rozhodovanie o ktorej je predmetom tohto konania.

Odporcovia doručili sťažovateľom výzvu na vypratanie bytu do 30. novembra 2004 s odôvodnením, že neexistuje relevantný právny titul na jeho ďalšie užívanie sťažovateľmi. Sťažovatelia reagovali odmietavým stanoviskom založeným na tvrdení, že v ich prípade ide o chránený nájom bytu. Na základe návrhu odporcov v roku 2004 začalo na okresnom súde konanie o vypratanie bytu vedené pod sp. zn. PK 24 C 231/2004. Podaný návrh bol založený na argumentácii, podľa ktorej mali sťažovatelia užívať dotknutý byt bez právneho titulu, teda že nejde o chránený nájom bytu, ktorý by im zakladal nárok na bytovú náhradu spojenú s výpoveďou nájmu.

Potom, ako došlo podľa sťažovateľov k obmedzeniu ich práv na nerušený výkon užívacích práv, podali 27. decembra 2004 okresnému súdu návrh, ktorým sa domáhali, aby bola odporcom uložená povinnosť zabezpečiť im plný a nerušený výkon práv spojených s užívaním dotknutého bytu v dome, najmä zabezpečením jeho vykurovania a opravy strechy domu, zdržaním sa neoprávnených zásahov do práva ich nájmu užívať byt v stave spôsobilom na riadne užívanie, najmä sa zdržať odpájania elektriny a plynu, a zároveň sa domáhali vrátenia 80 % z nájomného a úhrady za plnenia spojené s užívaním bytu, ktoré zaplatili v období od 9. decembra 2004 do dňa opätovného zapojenia elektrickej energie v byte. V priebehu tohto konania vedeného okresným súdom pod sp. zn. 4 C 585/2008 odporcovia 28. decembra 2006 oboznámili sťažovateľov so skutočnosťou, že získali od príslušného stavebného úradu povolenie na odstránenie objektu, kde sa dotknutý byt nachádzal. Sťažovatelia napadli toto povolenie návrhom na obnovu konania a súčasne návrhom na vydanie predbežného opatrenia v správnom konaní, na základe ktorého príslušný stavebný úrad rozhodnutím z 10. januára 2007 povolil obnovu konania a súčasne vydal predbežné opatrenie, ktorým odporcom nariadil zdržať sa výkonu predmetného rozhodnutia o povolení odstránenia stavby. I napriek uvedenej skutočnosti však odporcovia zbúranie stavby zrealizovali. Sťažovatelia preto v konaní vedenom okresným súdom sp. zn. 4 C 585/2008 požiadali o pripustenie zmeny návrhu, a síce aby okresný súd uložil odporcom povinnosť zabezpečiť im primeraný náhradný byt s dvoma obytnými miestnosťami a príslušenstvom. Táto zmena návrhu bola súdom pripustená. V súvisiacom konaní o vypratanie bytu vedenom okresným súdom pod sp. zn. PK 24 C 231/2004

manželia G. vzali svoj návrh späť, pričom sťažovatelia so zastavením tohto konania súhlasili.

Okresný súd v konaní vedenom pod sp. zn. 4 C 585/2008 rozhodol rozsudkom z 1. júla 2008, ktorým návrhu na uloženie povinnosti zabezpečiť sťažovateľom náhradný byt nevyhovel. Odôvodnenie svojho rozhodnutia založil okresný súd na argumentácii, že „navrhovateľmi tvrdený právny vzťah“ založený zmluvou o dielo z 24. októbra 1964 treba posudzovať podľa ustanovení zákona č. 4/1949 Zb. o pracovnom pomere domovníckom účinného do 1. januára 1966 (ďalej len „zákon o pracovnom pomere domovníckom“). Podľa názoru okresného súdu touto zmluvou založený pracovný pomer domovnícky zanikol uplynutím v zmluve dohodnutej doby, teda 31. decembra 1964, čím došlo aj k zániku nároku na užívanie naturálneho bytu. Okresný súd v spojitosti s tým uviedol: *«V prospech takéhoto záveru súdu svedčí aj neexistencia rozhodnutia príslušného orgánu o pridelení bytu (§ 154 ods. 1 Obč. zák. č. 40/1964 Zb. v znení platnom do 01. 01. 1992) a následnej dohody o užívaní bytu, resp. dohody o odovzdaní a prevzatí bytu (§ 155 Obč. zák. č. 40/1964 Zb. v znení platnom do 1. 1. 1992 – ďalej len „Obč. zák.“), keď právna úprava osobného užívania bytov (3. časť prvá hlava Obč. zák.) v socialistickej spoločnosti garantovala občanom náležite uspokojovať ich bytové potreby (§ 152 Obč. zák.), čo bolo výslovne upravené v ust. § 153 Obč. zák.: „Štátne, družstevné a iné organizácie prenechávajú byty občanom do osobného užívania bez určenia doby užívania a to za úhradu, ak nie je právnym predpisom ustanovené inak.“*

Iným orgánom, okrem miestneho národného výboru, rozhodujúcim o pridelení bytu, boli organizácie, ktoré postavili byty z vlastných voľných prostriedkov, organizácie vlastniace služobné a im obdobné byty, JRD, orgány vojenskej správy atď., pričom pridelovanie bytov sa spravovalo zákonom NZ ČSSR č. 41/1964 Zb. o hospodárení s bytmi (ďalej len „os. zák.“).

Podľa § 25 ods. 1 os. zák. byty, vystavané v podnikovej bytovej výstavbe z vlastných voľných prostriedkov podniku a služobné byty prideluje organizácia hospodáriaca s týmito bytmi po predchádzajúcom súhlase ZV ZO ROH po prejednaní na členskej schôdzi a po vyjadrení miestneho národného výboru.

Podľa § 66 os. zák. podnikové byty sú byty trvale určené pre ubytovanie pracovníkov hospodárskych, rozpočtových alebo iných organizácií, najmä byty v domoch, ktoré organizácie vystavala ako investori alebo získali alebo získajú zo štátnej bytovej výstavby. Miestne národné výbory vedú zoznamy podnikových bytov. Zo znaleckých posudkov, ktoré boli súčasťou spisov katastrálneho úradu Správy katastra P., ako aj z obsahu notárskej zápisnice, osvedčujúcej vyhlásenie o vydržaní vlastníckeho práva (viď vyššie), vyplýva, že časť stavby – prevádzková budova, v ktorej mal byť situovaný predmetný bytový priestor, nebol súčasťou výstavby športovej haly investorom – zmluvného partnera navrhovateľa v I. rade T., ale išlo o stavby z r. cca 1930, teda nie vystavané investorom, ani zo štátnej bytovej výstavby a ani trvale určené pre ubytovanie pracovníkov, keď púhy prevod správy domu na organizáciu nerobil ešte z bytu v dome byty podnikové podľa § 66 os. zák.

Podľa § 67 ods. 1 os. zák. služobné byty sú byty zriadené pri verejných alebo prevádzkových budovách, alebo vystavané pri prevádzkových objektoch, zdravotníckych zariadeniach, pri školách a školských zariadeniach alebo pri ústavoch sociálnej starostlivosti, pokiaľ sa tieto užívajú pre ubytovanie pracovníkov, ktorí sú poverení strážením týchto budov, objektov, zariadení a ústavov, alebo sú z iných služobných (pracovných) dôvodov povinní v nich bývať preto, že by inak bola ohrozená prevádzka podniku (ústavu, zariadenia) alebo znemožnený výkon ich zamestnania.

Podľa § 67 ods. 2 os. zák. služobné byty sú aj domovnícke byty. Právny dôvod užívania aj služobného bytu (taktiež domovníckeho bytu) mal dve fázy nadobudnutia práva osobného užívania bytu. V prvej fáze rozhodnutím o pridelení bytu organizáciou hospodáriacou s týmto bytom po predchádzajúcom súhlase Z. po prejednaní na jej členskej schôdzi a po vyjadrení miestneho národného výboru vzniklo oprávnenie stať sa užívateľom bytu, v druhej fáze vznikol už právny dôvod bývania na podklade ďalšej právnej skutočnosti a to dohody o odovzdaní a prevzatí (R 58/1970).

V prejednávanej veci, s odkazom na vyššie uvedené, dôkazné bremeno preukázať platný právny dôvod, titul užívania predmetného bytu, zaťažovalo navrhovateľov. Títo nepredložili súdu ani rozhodnutie o pridelení bytu ani dohodu o odovzdaní a prevzatí bytu, ak podľa ich tvrdení, im mal vzniknúť chránený nájom v zmysle § 1 ods. 1 zák. SNR č. 189/1992 Zb. Tento by mohol vzniknúť, pri splnení ostatných podmienok len z predchádzajúceho platného nájmu služobného bytu (R 46/1999). Na konkludentné

uzavretie nájomnej zmluvy v čase po nadobudnutí účinnosti Zákona č. 509/1991 Zb., ktorým sa menil a dopĺňal Zák. č. 40/1964 (Obč. zákonník), nemožno vyvodiť len na základe výziev aktuálnych vlastníkov na plnenie úhrad, spojených s užívaním bytových priestorov, hoc aj tieto boli formulované z titulu „nájomného“, ev. na predpísanom tlačive „Evidenčný list pre výpočet úhrady za užívanie bytu“.

Odporcovia v 1. a 2. rade v konaní od počiatku popierali uznanie existencie nájomného vzťahu. Navrhovatelia v 1. a 2. rade, s odkazom na ich dôkazné bremeno, nenavrhlí súdu, hoci mohli, vykonať dôkaz napr. výsluchom štatutárnych zástupcov právnych predchodcov odporcov, k tomu, či ich výzvy na plnenie navrhovateľmi vychádzali alebo nie z konkludentne uzavretého nájomného vzťahu, čo nimi chceli prejaviť, a či ich úmysel smeroval k prenechaniu užívaných priestorov navrhovateľmi do nájmu.»

K otázke použitia § 3 ods. 1 Občianskeho zákonníka, ktorého sa sťažovatelia domáhali, okresný súd formuloval stanovisko, v ktorom uviedol, že pokiaľ sa sťažovatelia dovoľávali aplikácie citovaného ustanovenia a na jeho základe uloženia povinnosti odporcom zabezpečiť im primeraný náhradný byt v okolnostiach veci, keď konanie o vypratanie bytu vedené okresným súdom pod sp. zn. PK 24 C 231/2004 bolo právoplatne skončené bez rozhodnutia v merite veci, nie je splnená „podmienka stretu práva vlastníka domovej nehnuteľnosti na ochranu jeho vlastníctva s právom užívateľa na bývanie a na ochranu rodiny“, a teda nemožno toto ustanovenie aplikovať. Okresný súd zaujal názor, že „Možnosť dovoľávať sa ochrany proti výkonu vlastníckeho práva odporcami, s poukazom na § 3 ods. 1 Obč. zák. mali navrhovatelia v konaní o vypratanie časti domu, vedenom na Okresnom súde Bratislava III pod sp. zn.: PK-24 C 231/04, najneskôr v rámci vyjadrenia sa k späťvzatiu návrhu, teda nesúhlasiť, z vážnych dôvodov, so zastavením konania v dôsledku späťvzatia návrhu na vypratanie odporcami v 1. a 2. rade, kedy by vážnosť týchto dôvodov, ako aj samotný nárok na bytovú náhradu súd posudzoval aj v zmysle ustálenej judikatúry súdov.“.

Proti rozsudku okresného súdu podali sťažovatelia 26. septembra 2008 odvolanie, v ktorom uvádzali argumentáciu o ďalšom pokračovaní pracovného pomeru domovníckeho aj po uplynutí doby určenej zmluvou o dielo a tomu zodpovedajúcom pokračovaní práva

užívať „*naturálny (služobný) byt*“. Sťažovatelia svoje tvrdenie opierali o analogický a systematický výklad § 12 ods. 1 zákona o pracovnom pomere domovníckom, ktorý podľa ich názoru upravoval možnosť pokračovania pracovného pomeru domovníckeho aj po uplynutí doby určitej, vymedzenej zmluvou o dielo. V nadväznosti na to poukazovali na § 871 ods. 4 Občianskeho zákonníka, ktorým došlo k 1. januáru 1993 k transformácii predchádzajúceho užívacieho práva k dotknutému bytu na nájom služobného bytu. Napokon, odkazujúc na právnu úpravu obsiahnutú v § 1 ods. 5 zákona č. 189/1992 Zb. o úprave niektorých pomerov súvisiacich s nájmom bytov a s bytovými náhradami v znení neskorších predpisov argumentovali tým, že po ukončení správcovskej činnosti sťažovateľa v roku 1996 prenajímateľ bytu v lehote troch mesiacov od tohto ukončenia nerealizoval výpoveď nájmu služobného bytu, preto došlo k jeho zmene na chránený nájom bytu na neurčitý čas. Za predpokladu, že by konajúci súd nimi predloženú argumentáciu neuznal, považovali sťažovatelia za preukázané, že v čase po 1. januári 1993 ich nájomný vzťah v zmysle už citovaného § 871 ods. 4 Občianskeho zákonníka existoval a bol uzavretý konkludentne.

Krajský súd o sťažovateľmi podanom odvolaní rozhodol rozsudkom z 18. marca 2010, ktorým prvostupňové rozhodnutie ako vecne správne potvrdil (ďalej aj „predchádzajúci zrušený rozsudok krajského súdu“). Vo svojom potvrdzujúcom rozsudku krajský súd kvalifikoval dokazovanie vykonané okresným súdom ako dostačujúce pre náležité zistenie skutkového stavu veci. Krajský súd považoval za vecne správne aj právne závery okresného súdu, čo odôvodnil poukazom na správnu aplikáciu relevantnej právnej úpravy, za ktorú považoval predovšetkým § 1, § 3, § 4 ods. 1 a 2, § 5, § 7 ods. 1 a 2, § 9 ods. 1 a 2 a § 11 zákona o pracovnom pomere domovníckom, § 154 ods. 1 a § 155 Občianskeho zákonníka (v znení účinnom do 1. januára 1992), § 25 ods. 1, § 66, § 67 ods. 1 a 2 zákona č. 41/1964 Zb. o hospodárení s bytmi v znení neskorších predpisov a napokon aj § 3 ods. 1 Občianskeho zákonníka. Krajský súd považoval odôvodnenie prvostupňového rozsudku za dostatočne zrozumiteľné, zodpovedajúce aj požiadavkám § 157 ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“).

Proti uvedenému rozsudku podali sťažovatelia podľa čl. 127 ods. 1 ústavy sťažnosť, ktorej ústavný súd nálezom sp. zn. III. ÚS 44/2011 z 26. októbra 2011 (ďalej len „nálež sp. zn. III. ÚS 44/2011“ alebo „predchádzajúci zrušujúci nálež“) vyhovel. Podľa ústavného súdu boli predchádzajúcim zrušeným rozsudkom krajského súdu porušené základné práva sťažovateľov podľa čl. 19 ods. 2 a čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 a čl. 8 dohovoru. Zároveň ústavný súd priznal každému zo sťažovateľov finančné zadostučinenie v sume 5 000 €. Ústavný súd sťažnosťou predchádzajúci zrušený rozsudok krajského súdu zrušil z toho dôvodu, že „krajský súd... k vysporiadaniu sa s podstatnými argumentmi sťažovateľov buď vôbec nepristúpil..., alebo jeho odpoveď bola len formálna a argumentačne nedostačujúca...“, a vzhľadom na to „ústavný súd dospel k záveru, že z dôvodu nedostatku odpovede, resp. odpovedí súdneho rozhodnutia v namietanom rozhodnutí došlo k porušeniu základného práva sťažovateľov podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, ako aj ich práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru“. Ústavný súd taktiež poukázal na neakceptovateľnosť úvahy konajúcich súdov, podľa ktorej „... zánik vlastníckeho práva odporcov v dôsledku zbúrania dotknutého objektu absolútne vylúčil možnosť priznania bytovej náhrady v prospech sťažovateľov, pretože sťažovateľmi uplatňovaný nárok na jej priznanie musel byť zákonite viazaný na existenciu predmetu vlastníckeho práva... Takto formulovaný výklad krajského súdu zjavne signalizuje vytvorenie možnosti pre tzv. obchádzanie zákona umožňujúce zneužitie výkonu vlastníckeho práva zo strany prenajímateľa na úkor nájomcu a ako taký ho ústavný súd hodnotí ako výklad neakceptovateľný, odporujúci klauzule čl. 152 ods. 4 ústavy, majúci za následok porušenie procesných garancií spravodlivého súdneho konania vyplývajúcich jednak z čl. 46 ods. 1 ústavy, ako aj čl. 6 ods. 1 dohovoru.“.

Po zrušení predchádzajúceho rozsudku krajského súdu mu bola vec vrátená na ďalšie konanie. Následne krajský súd napadnutým rozsudkom prvostupňový rozsudok opätovne potvrdil ako vecne správny. Potvrdzujúci výrok (nepriznanie nároku na poskytnutie náhradného bytu sťažovateľom) odôvodnil tým, že medzi sťažovateľmi a odporcami a ani ich právnyimi predchodcami nebola uzatvorená nájomná zmluva, z ktorej by mohol vyplývať sťažovateľom nárok na náhradný byt. Podľa názoru krajského súdu nájomný vzťah sťažovateľov nevznikol ani z dôvodu uzatvorenia pracovnej zmluvy,

nevyplýva ani z toho, že by pracovná zmluva zahŕňala tak rozhodnutie o pridelení (naturálneho) bytu, ako aj dohodu o odovzdaní a prevzatí predmetného bytu, a nájom bytu nevznikol ani konkludentným spôsobom, osobitne vzhľadom na dlhodobé užívanie bytu.

Proti napadnutému rozsudku krajského súdu podali sťažovatelia sťažnosť podľa čl. 127 ods. 1 ústavy, ktorou navrhujú, aby ústavný súd rozhodol, že ním boli porušené ich základné práva podľa čl. 19 ods. 2 a čl. 46 ods. 1 ústavy, ako aj práva podľa čl. 6 ods. 1 a čl. 8 dohovoru, a zároveň sa domáhajú, aby ústavný súd napadnutý rozsudok krajského súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie vo veci samej.

Sťažovatelia taktiež navrhujú, aby ústavný súd priznal každému z nich finančné zadostučinenie v sume 10 000 €, čo odôvodňujú tým, že zásahom krajského súdu im mala byť spôsobená ujma, pretože nielenže opakovane neposkytol ochranu ich právu na súkromie, ale svojím rozsudkom zasiahol do veľmi citlivej oblasti, a to do ich súkromného a rodinného života. Sťažovatelia na podporu požadovaného nároku na priznanie finančného zadostučinenia uviedli, že „... dobromyselne užívali byt... nepretržite po dobu 40 rokov, za byt poctivo platili úhrady s ním spojené a byt udržiavali vo výbornom stave. Manželia G. bez doručenia výpovede z nájmu bytu, bez poskytnutia primeraného náhradného bytu či bez právoplatného rozhodnutia o vypratání nehnuteľnosti, najprv vypli sťažovateľom kúrenie a následne aj plyn a elektrinu a týmto konaním im zabránili v užívaní bytu. Sťažovatelia sa museli, vzhľadom na svoj vek a poškodené zdravie, presťahovať k dcére, pretože konaním vlastníkov bytu sa nimi užívaný byt stal neobývatelným. Museli sa uskromniť s jednou miestnosťou, v ktorej spia a zdržiavajú sa aj počas celého dňa. Sťažovatelia nemohli užívať svoj majetok, pretože v dome, do ktorého sa presťahovali, pre nábytok či iné veci v ich vlastníctve nebolo miesta. Manželia G. následne predmetný byt bez právoplatného povolenia súdu na vypratání nehnuteľnosti vypratali a majetok sťažovateľov bez ich vedomia uskladnili na mieste, ktoré im až dodatočne oznámili. Nakoniec G. v rozpore s rozhodnutím mesta P. nehnuteľnosť... a aj predmetný byt protizákonne zbúrali aj napriek tomu, že konanie týkajúce sa práv k predmetnej nehnuteľnosti nebolo skončené. Predmetné nezákonné konanie vlastníkov bytu krajský súd však opakovane nepostihol povinnosťou zabezpečiť sťažovateľom náhradný byt, čo

významne zasiahlo do práva sťažovateľov na ich súkromie a nepochybne aj ich ľudskú dôstojnosť.

Sťažovatelia sú osoby staršieho veku, pričom sťažovateľ v 1. rade je aj nevidiaci. Zmeny sa im v tomto veku prijímajú ťažšie a ťažšie sa prispôbujú novým prostrediam. Nezákonným konaním vlastníkov bytu utrpeli sťažovatelia aj psychickú traumy, ktorá sa podpísala na ich zdraví a psychickej pohode, ktorá je v ich veku veľmi dôležitá. Konaním odporcov sa cítili byť ponížení a keby sa o nich nepostarali ich deti, mali by veľký problém s vysporiadaním sa s novou situáciou. Vlastníci bytu svojím konaním absolútne potlačili dôstojnosť dobromyseľných nájomcov a okrem nerešpektovania výslovných povinností prenajímateľa konali v rozpore s dobrými mravmi. Uvedené zásahy krajský súd nezabezpečením ochrany ich súkromia ešte zintenzívnil.

Krajský súd, ako orgán chrániaci zákonnosť a ústavnosť, opakovane nezabezpečil ochranu práva na súkromie a práva na súdnu ochranu sťažovateľov. Napriek jasnému obsahu Nálezu Ústavného súdu SR, ktorý pôvodné rozhodnutie krajského súdu zrušil pre porušenie práva na súdnu ochranu a práva na súkromie sťažovateľov, krajský súd nezohľadnil závery ústavného súdu a vykonal úplne identický výklad, ktorý ústavný súd označil za neakceptovateľný. Uvedenou hrubou ignoranciou záväznosti nálezu ústavného súdu krajský súd opakovane a ešte intenzívnejšie zasiahol do práva na súkromie sťažovateľov.“.

K prípustnosti konania o sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy sťažovatelia so zreteľom na § 53 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) uviedli, že „žiadali Krajský súd v Bratislave, aby v prípade potvrdenia rozsudku pripustil v zmysle § 238 ods. 3 Občianskeho súdneho poriadku podanie dovolania. Krajský súd v Bratislave v napádanom rozsudku podanie dovolania nepripustil. V zmysle Občianskeho súdneho poriadku iné opravné prostriedky proti napádanému rozsudku nie sú prípustné, a z toho dôvodu sťažovatelia vyčerpali všetky prípustné opravné prostriedky a splňujú uvedenú podmienku na podanie ústavnej sťažnosti.“.

Sťažovatelia neuviedli, že by pred podaním sťažnosti ústavnému súdu podali generálnemu prokurátorovi Slovenskej republiky podnet na podanie mimoriadneho dovolania podľa § 243e ods. 1 OSP. Keďže však takýto podnet nie je podľa judikatúry ústavného súdu iným právnym prostriedkom, ktorý je sťažovateľ v zmysle § 53 ods. 1 zákona o ústavnom súde povinný vyčerpať na ochranu svojich základných práv alebo slobôd ešte pred podaním sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy (I. ÚS 209/03, I. ÚS 233/03, IV. ÚS 616/2012), ústavný súd kvalifikuje sťažnosť sťažovateľov ako prípustnú.

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona o ústavnom súde každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Podľa konštantnej judikatúry ústavný súd nie je súčasťou systému všeobecných súdov, ale podľa čl. 124 ústavy je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti. Ústavný súd nie je súdom vyššej inštancie rozhodujúcim o opravných prostriedkoch v rámci sústavy všeobecných súdov. V zásade preto nie je oprávnený posudzovať správnosť skutkových a následne na nich založených právnych záverov všeobecného súdu, ktoré ho

pri výklade a uplatňovaní zákonov v konkrétnom prípade viedli k rozhodnutiu (obdobne napr. III. ÚS 78/07, IV. ÚS 27/2010). Úlohou ústavného súdu nie je zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov (II. ÚS 193/2010).

Do právomoci ústavného súdu v konaní podľa čl. 127 ústavy však patrí kontrola zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách. Skutkové a právne závery súdu môžu byť predmetom kontroly zo strany ústavného súdu vtedy, ak by vyведенé závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (m. m. I. ÚS 13/00, I. ÚS 139/02, III. ÚS 180/02, III. ÚS 271/05, III. ÚS 153/07). O zjavnú neodôvodnenosť alebo arbitrárnosť súdneho rozhodnutia ide spravidla vtedy, ak ústavný súd zistí interpretáciu a aplikáciu právnej normy zo strany súdu, ktorá zásadne popiera účel a význam aplikovanej právnej normy, alebo ak dôvody, na ktorých je založené súdne rozhodnutie, absentujú, sú zjavne protirečivé alebo popierajú pravidlá formálnej a právnej logiky, prípadne ak sú tieto dôvody zjavne jednostranné a v extrémnom rozpore s princípmi spravodlivosti (IV. ÚS 150/03, I. ÚS 301/06, III. ÚS 305/08).

Podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu za zjavne neopodstatnenú možno považovať sťažnosť vtedy, keď namietaným postupom orgánu štátu alebo jeho rozhodnutím nemohlo dôjsť k porušeniu toho základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným postupom orgánu verejnej moci alebo jeho rozhodnutím a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. O zjavne neopodstatnenú sťažnosť ide preto vtedy, ak pri jeho predbežnom prerokovaní ústavný súd nezistil možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie (napr. rozhodnutia I. ÚS 140/03, IV. ÚS 166/04, IV. ÚS 136/05, II. ÚS 98/06, III. ÚS 198/07, IV. ÚS 27/2010).

Sťažovatelia v sťažnosti uplatnili námietku porušenia svojho základného práva na ochranu pred neoprávneným zasahovaním do ich súkromného a rodinného života podľa

čl. 19 ods. 2 ústavy a základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, ako aj práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a práva na rešpektovanie súkromného a rodinného života podľa čl. 8 dohovoru, k čomu malo podľa nich dôjsť napadnutým rozsudkom krajského súdu.

Ústavný súd pripomína, že podľa § 20 ods. 3 zákona o ústavnom súde je viazaný návrhom sťažovateľov, ktorí sú v tomto prípade zastúpení kvalifikovaným právnym zástupcom. Preto v danej veci ústavný súd rozhodoval iba o porušení tých práv tými všeobecnými súdmi, vyslovenia porušenia ktorých sa sťažovatelia domáhajú v návrhu na rozhodnutie, t. j. v petite svojej sťažnosti. Tvrdenia o porušení ďalších základných práv (v okolnostiach danej veci základných práv podľa čl. 21 ods. 1 a 3 ústavy), resp. článkov ústavy, ktoré sťažovatelia uvádzajú v texte sťažnosti mimo petitu, je v súlade s doterajšou judikatúrou ústavného súdu potrebné považovať iba za súčasť ich argumentácie (III. ÚS 149/04, II. ÚS 65/07, IV. ÚS 287/2011).

Podľa čl. 19 ods. 2 ústavy každý má právo na ochranu pred neoprávneným zasahovaním do súkromného a rodinného života.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch.

Podľa čl. 8 dohovoru každý má právo na rešpektovanie svojho súkromného a rodinného života, obydlika a korešpondencie.

Ústavný súd vo vzťahu k čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru už uviedol, že formuláciou uvedenou v čl. 46 ods. 1 ústavy ústavodarca v základnom právnom predpise

Slovenskej republiky vyjadril zhodu zámerov vo sfére práva na súdnu ochranu s právnym režimom súdnej ochrany podľa dohovoru (II. ÚS 71/97). Z uvedeného dôvodu preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (IV. ÚS 195/07).

V zmysle ustanovení čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru má účastník súdneho konania právo na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, v ktorom sa súd jasným, právne korektným a zrozumiteľným spôsobom vysporiada so všetkými skutkovými a právnymi skutočnosťami a dôkazmi, ktoré sú na rozhodnutie vo veci podstatné a právne významné, a teda na také rozhodnutie, ktoré nie je zjavne neodôvodnené ani arbitrárne.

II.1 K namietanému porušeniu základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru

V napadnutom rozsudku krajský súd odôvodňuje nepriznanie nároku na poskytnutie bytovej náhrady sťažovateľom tým, že medzi nimi a odporcami a ani ich právnymi predchodcami nebola uzatvorená nájomná zmluva, z ktorej by mohol sťažovateľom vyplývať nárok na náhradný byt. Tento svoj záver *odôvodnil aj s poukazom na to, že nájomný vzťah sťažovateľov nevznikol ani z dôvodu uzatvorenia pracovnej zmluvy, nevyplýva ani z toho, že by pracovná zmluva zahŕňala tak rozhodnutie o pridelení (naturálneho) bytu, ako aj dohodu o odovzdaní a prevzatí predmetného bytu, a nájom bytu nevznikol ani konkludentným spôsobom, osobitne vzhľadom na dlhodobé užívanie bytu.*

Navyše, podľa názoru krajského súdu nemožno vyvodiť nárok na poskytnutie bytovej náhrady ani z § 3 ods. 1 Občianskeho zákonníka. Podľa napadnutého rozsudku krajského súdu „Ako už judikovala súdna prax, iba na základe ustanovenia § 3 ods. 1 Obč. zák. nemožno založiť vznik, zmenu alebo zánik práv a povinnosti, pretože toto ustanovenie nemá vlastnú normotvornú platnosť – upravuje iba spôsob aplikácia a interpretácie ustanovení, ktoré priamo upravujú právne vzťahy, a to na základe všeobecných morálnych pravidiel elementárnej slušnosti a tolerancie. Keďže navrhovatelia užívali byt bez právneho dôvodu, nemohla byť ich povinnosť vypratať byt viazaná na zabezpečenie bytovej náhrady. Na základe ust. § 3 ods. 1 Obč. zák. nemožno súdnym rozhodnutím konštituovať neexistujúce

právo a jemu zodpovedajúcu povinnosť... Len na okraj odvolací súd ešte poznamenáva, že ustálená súdna judikatúra je založená na tom, že riešenie otázky bytovej náhrady s použitím ust. § 3 ods. 1 Obč. zák. pripúšťa zásadne v konaní o vypratanie nehnuteľnosti, čo nie je prípad riešenej právnej veci, keďže konanie o vypratanie nehnuteľnosti skončilo jeho zastavením.“.

Sťažovatelia s takýmto záverom napadnutého rozsudku krajského súdu nesúhlasia. Podľa nich existuje povinnosť zabezpečiť náhradné bývanie nielen vo vzťahu k nájomcovi, ale aj vo vzťahu k dobromyseľnému užívateľovi, a to ako ochranu pred svojvoľným uplatňovaním vlastníckeho práva odporcami v okolnostiach danej veci. Podľa sťažovateľov krajský súd uvedeným výkladom porušil ich v petite sťažnosti označené práva, a to z ďalej uvedených dôvodov.

Vzhľadom na to, že sťažovatelia namietajú porušenie základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru v podstate z rovnakých dôvodov ako porušenie základného práva podľa čl. 19 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 8 dohovoru, ústavný súd najskôr skúmal, či nimi uvádzané dôvody signalizujú možnosť vysloviť v prípade prijatia sťažnosti na ďalšie konanie porušenie ich základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, resp. práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, berúc pritom zreteľ aj na to, že v zmysle čl. 152 ods. 4 ústavy a ustálenej judikatúry ústavného súdu je súčasťou práva na súdnu ochranu (a práva na spravodlivé súdne konanie) aj požiadavka ústavne súladného výkladu právnych predpisov (napr. II. ÚS 148/06, III. ÚS 348/06, I. ÚS 252/07, IV. ÚS 209/07).

1. Prvá námietka sťažovateľov sa týkala toho, že krajský súd mal napadnutým rozsudkom porušiť záväzný názor ústavného súdu vyslovený v predchádzajúcom zrušujúcom náleze.

Podľa § 56 ods. 6 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd právoplatné rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah zruší a vec vráti na ďalšie konanie, ten, kto vo veci vydal

rozhodnutie, rozhodol o opatrení alebo vykonal iný zásah, je povinný vec znova prerokovať a rozhodnúť. V tomto konaní alebo postupe je viazaný právnym názorom ústavného súdu.

Podľa sťažovateľov krajský súd v napadnutom rozsudku nezohľadnil tú časť predchádzajúceho zrušujúceho nálezu ústavného súdu (časti nálezu označené číslom 2 a písmenom B., od strany 32 a nasl.), v ktorej sa uvádza: „*Ústavný súd konštatuje, že takto formulovaný výklad krajského súdu zjavne signalizuje vytvorenie možnosti pre tzv. obchádzanie zákona umožňujúce zneužitie výkonu vlastníckeho práva zo strany prenajímateľa na úkor nájomcu, a ako taký ho ústavný súd hodnotí ako výklad neakceptovateľný, odporujúci klauzule čl. 152 ods. 4 ústavy, majúci za následok porušenie procesných garancií spravodlivého súdneho konania vyplývajúcich jednak z čl. 46 ods. 1 ústavy, ako aj čl. 6 ods. 1 dohovoru.*“ Podľa sťažovateľov sa citovaná časť predchádzajúceho nálezu týka poskytnutia bytovej náhrady vo vzťahu k výkladu § 3 ods. 1 Občianskeho zákonníka. Sťažovatelia ďalej uvádzajú: „*Máme za to, že ústavný súd v náleze sp. zn. III. ÚS 44/2011 zo dňa 26. 10. 2011 výklad ustanovenia § 3 ods. 1 Občianskeho zákonníka, ktorý poskytol Krajský súd v Bratislave vzrušenom rozsudku sp. zn. 9 Co 288/2008-292 zo dňa 18. 03. 2010, považoval za neakceptovateľný a ústavne nesúladný, keďže z dôvodu neuplatňovania si práva vlastníkov na vypratanie nehnuteľnosti z dôvodu jej zbúrania súd zamietol nárok sťažovateľov na bytovú náhradu... Keďže krajský súd v (napadnutom, pozn.) rozsudku... používa identický výklad ustanovenia § 3 ods. 1 OZ, ktorý ústavný súd v (predchádzajúcom zrušujúcom, pozn.) náleze... označuje za ústavne nesúladný, nevysporiadal sa dostatočne so všetkými závermi a právnymi argumentmi ústavného súdu a argumentmi sťažovateľmi poukazujúcimi na tieto závery ústavného súdu. Týmto konaním zároveň krajský súd porušil svoju zákonnú povinnosť vyplývajúcu z § 135 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku a § 56 ods. 6 zákona č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov, podľa ktorých je všeobecný súd viazaný právnym názorom Ústavného súdu. Vyššie opísaným konaním Krajský súd v Bratislave porušil právo sťažovateľov na súdnu ochranu a ich právo na súkromie.*“

Ústavný súd sa s týmto názorom sťažovateľov nestotožňuje. Ústavný súd v predchádzajúcom zrušujúcom náleze vyčítal krajskému súdu nedostatočné odôvodnenie vo vzťahu k tej časti predchádzajúceho zrušeného rozsudku krajského súdu, v ktorej sa podľa neho nevysporiadal ústavne konformným spôsobom s námietskou sťažovateľov uvedenou v odvolaní, pokiaľ ide o existenciu ich nájomného vzťahu s poukazom na § 12 ods. 1 zákona o pracovnom pomere domovníckom (časť II.A bod 1.1 predchádzajúceho zrušujúceho nálezu), s námietskou sťažovateľov vo vzťahu k preukázaniu existencie nájomného vzťahu (časť II.A bod 1.2 predchádzajúceho zrušujúceho nálezu) a ani s ich námietskou o nesprávnosti právneho záveru o právnej irelevancii súvisiaceho rozhodnutia okresného súdu prijatého v konaní o privolenie súdu k výpovedi z nájmu vedenom okresným súdom pod sp. zn. 5 C 783/00 (časť II.A bod 1.3 predchádzajúceho zrušujúceho nálezu), resp. ústavný súd vyjadril pochybnosti nad úvahou krajského súdu, že zánik prenajatej veci (jej zničenie prenajímateľom) vedie k zániku nároku na poskytnutie náhradného bývania (časť II.A bod 2 predchádzajúceho zrušujúceho nálezu). V časti II.B predchádzajúceho zrušujúceho nálezu ústavný súd odôvodnil, prečo vyslovil aj porušenie základného práva sťažovateľov zaručeného čl. 19 ods. 2 ústavy a práva zaručeného čl. 8 dohovoru predchádzajúcim zrušeným rozsudkom krajského súdu. Ani v jednom bode odôvodnenia predmetného nálezu ústavného súdu nie je obsiahnutý záväzný právny názor týkajúci sa určitého, sťažovateľmi uvedeného spôsobu výkladu § 3 ods. 1 Občianskeho zákonníka a uvedené ustanovenie sa ani v sťažovateľmi uvedených častiach odôvodnenia (ale ani v častiach II.A bodoch 1.1 až 1.3) nenachádza. Z toho, že ústavný súd vyslovil všeobecnú povinnosť vykladať právne predpisy v súlade s ústavou, nemožno vyvodiť, že by ústavný súd vyslovil záväzný právny záver podporujúci sťažovateľmi navrhovanú interpretáciu dotknutých právnych predpisov (v tomto prípade § 3 ods. 1 Občianskeho zákonníka).

Nemožno preto prisvedčiť námietke sťažovateľov, že krajský súd sa v napadnutom rozsudku neriadil vysloveným záväzným právnym názorom ústavného súdu v otázke namietanej sťažovateľmi.

Sťažovatelia ďalej zastávajú názor, že im prislúcha nárok na poskytnutie náhradného bytu bez ohľadu na to, či „*existoval nájomný vzťah medzi sťažovateľmi a manželmi G., alebo neexistoval a sťažovatelia boli len dobromyseľnými užívateľmi. Nárok na náhradný byt nezanikol ani zánikom bytu, v ktorom pôvodne bývali, a ani tým, že odporcovia si neuplatnili právo na vypratanie nehnuteľnosti. K tomuto záveru bolo možné prísť použitím legitímnej právnej metodológie – konkrétne použitím analógie legis prostredníctvom argumentácie a fortiori. Občiansky zákonník výslovne nezakotvuje nárok na náhradný byt v prípade, ak nebola daná výpoveď z nájmu. Doslovné znenie zákona však nepočíta so špecifickou situáciou majúcom mimoriadne závažný dopad na základné právo osôb na súkromie – t. j. nepočíta s nezákonným konaním prenajímateľa alebo vlastníka, ktorý nedá výpoveď z nájmu bytu, nehnuteľnosť nezákonne bez právoplatného rozhodnutia súdu vypratať a nehnuteľnosť na ktorú sa práva viazali protiprávne zbúra... V záujme vykonania ústavne súladného výkladu – teda takého výkladu, ktorý smeruje k ochrane základných práv – má súd povinnosť odkloniť sa aj od doslovného znenia zákona. Všeobecné súdy sú povinné poskytovať materiálnu a spravodlivú ochranu základných práv a zohľadňovať dôsledky určitého spôsobu aplikácie zákona na základné práva účastníkov konania.“.*

Krajský súd v napadnutom rozsudku posúdil vec tak, že medzi účastníkmi žiadny nájomný vzťah neexistuje, keďže nebol založený ani pracovnou zmluvou, nevyplýva ani z toho, že by zmluva o dielo zahŕňala rozhodnutie o pridelení (naturálneho) bytu a ani dohodu o odovzdaní a prevzatí predmetného bytu. Nájom bytu nevznikol ani konkludentným spôsobom, a to ani napriek dlhodobému užívaniu bytu sťažovateľmi. Svoje rozhodnutie pritom obšírne odôvodnil vrátane odkazov na rozhodovaciu činnosť Najvyššieho súdu Českej republiky, s ktorými sa krajský súd stotožnil. Podľa krajského súdu sťažovatelia «svoje právo nájmu k bytu odvodzovali zo Zmluvy o dielo, uzavretej dňa 24. 10. 1964... Predmetná zmluva bola uzavretá na dobu určitú spätne na obdobie od 1. 1. 1964 do 31. 12. 1964 za účelom výkonu prác súvisiacich so správou športovej haly... Súd prvého stupňa Zmluvu o dielo vzhľadom na jej obsah po právnej stránke posúdil ako zmluvu uzavretú podľa zákona č. 4/1949 Zb. o pracovnom práve domovníckom (§ 4), keď za výkon domovníckych prác navrhovateľovi 1/ prináležala odmena (§ 9) a naturálny byt (§ 7). Odvolací súd sa s týmto právnym posúdením Zmluvy o dielo prvostupňovým

súdom stotožňuje, a to s ohľadom na obsah jednotlivých zmluvných dojednaní... K povahe Zmluvy o dielo zo dňa 24. 10. 1964 považuje odvolací súd za nutné uviesť, že táto je bezpochyby pracovnoprávnou zmluvou, nie je však zároveň aj zmluvou nájomnou. Otázkou povahy zmluvy uzavretej na základe zák. č. 4/1949 Zb. sa o. i. zaoberal Krajský súd v Plzni vo svojom rozhodnutí z 8. 9. 1949 sp. zn. Co II 48/49, v ktorom uzavrel, že domovnícka zmluva uzavretá podľa § 1, § 7, § 9 zák. č. 4/1949 Zb. je zmluvou pracovnou, pričom domovníkovi prináleží naturálny byt (§ 1, § 7). Z uvedeného dôvodu nemôže byť zmluva domovnícka ani sčasti zmluvou nájomnou; zrušením domovníckeho pracovného pomeru preto zaniká aj nárok na užívanie naturálneho bytu. Užívanie naturálneho bytu predstavuje len časť odmeny pracovníka navrhovateľa 1/. Pokiaľ aj navrhovatelia 1/, 2/ v odvolaní poukazovali na skutočnosť, že... práce domovníka, resp. správcu športovej haly v P., vykonával aj po 31. 12. 1964 (podľa vyjadrenia... tieto vykonával až do júna 1996), v zmysle § 12 ods. 1 zák. č. 4/1949 Zb. tak pokračoval v pracovnom pomere, a tým mal nárok na užívanie naturálneho bytu aj po 31. 12. 1964 (kedy mal pracovný pomer podľa Zmluvy o dielo zaniknúť), pokračoval len jeho pracovný pomer (domovnícky). Zákoník práce (zák. č. 65/1965 Zb.) totiž tiež upravoval možnosť poskytovania mzdy pracovníkovi nielen v peniazoch, ale aj v naturálnych požitkoch. Nepokračoval však nájomný pomer k bytu (resp. pred 1. 1. 1992 právo osobného užívania bytu), pretože Zmluva o dielo nájomný pomer (resp. predtým právo osobného užívania bytu) medzi zmluvnými stranami nezaložila.

Obe sporové strany zároveň pri svojej právnej argumentácii vychádzajú zo správneho právneho záveru o tom, že v čase uzatvorenia Zmluvy o dielo (24. 10. 1964) bol účinný Občiansky zákoník (zákon č. 40/1964 Zb., účinný od 1. 4. 1964), ako aj zákon č. 41/1964 Zb. o hospodárení s bytmi (účinný rovnako od 1. 4. 1964); obe právne normy vychádzali pri vzniku práva osobného užívania bytu z tzv. pridel'ovacieho režimu, ktorý predpokladal jednak vydanie rozhodnutia o pridelení bytu a následne uzavretie dohody o odovzdaní a prevzatí bytu (§ 154, § 155 Obč. zák., § 25 ods. 1 zákona č. 41/1964 Zb.), a to aj v prípade služobných bytov (akým bol aj byt domovnícky).

Navrhovatelia 1/, 2/ svoj nárok na bytovú náhradu založili na tom, že uzavretá Zmluva o dielo zo dňa 24. 10. 1964 v sebe zahŕňa ako rozhodnutie o pridelení (naturálneho) bytu, tak aj dohodu o odovzdaní a prevzatí predmetného bytu... Pridelenie predmetného naturálneho (služobného) bytu si vyžadovalo vydanie rozhodnutia o pridelení

tohto bytu zo strany organizácie, hospodáriacej s týmto bytom (a síce nie súhlas, ale vyjadrenie miestneho národného výboru). Zároveň nemožno podľa názoru odvolacieho súdu súhlasiť s právnym názorom navrhovateľov 1/, 2/, že k prideleniu bytu došlo samotným uzavretím Zmluvy o dielo dňa 24. 10. 1964. Rozhodnutie o pridelení bytu nielen Miestnym národným výborom, ale tiež iným orgánom, príslušným na rozhodnutie podľa zákona o hospodárení s bytmi, bolo totiž svojou povahou správnym rozhodnutím. Zmluva o dielo však nemá povahu (správneho) rozhodnutia... Navrhovatelia 1/, 2/ v konaní súdu nepredložili rozhodnutie o pridelení bytu zo strany príslušnej organizácie, hospodáriacej s daným bytom. Chýbajúce (správne) rozhodnutie by muselo mať náležitosti takéhoto rozhodnutia (dátum rozhodnutia, spisovú značku, označenie pridelovaného bytu, označenie subjektu, ktorý ho vydal, poučenie o opravnom prostriedku)...

K námietke navrhovateľov 1/, 2/, že Zmluva o dielo obsahuje aj dohodu o odovzdaní a prevzatí bytu, odvolací súd uvádza, že uvedená zmluva neobsahuje náležitosti, ktoré by mala obsahovať, pokiaľ by do nej mala byť pojatá aj písomná dohoda o odovzdaní a prevzatí bytu, alebo v prípade neexistencie písomnej dohody aspoň písomná zápisnica o odovzdaní a prevzatí bytu (§ 155 ods. 2 Obč. zák.). Zmluva o dielo teda neobsahuje predovšetkým označenie rozhodnutia o pridelení bytu, predmet a rozsah práva užívať byt, ani popísaný stav bytu. Zmluva o dielo obsahuje len ustanovenie o tom, že navrhovateľovi 1/ za dohodnutý výkon prác prináleží odmena, o. i. tiež v rozsahu naturálneho 2,5 izbového bytu (bez bližšieho určenia miesta, kde sa byt nachádza a popisu stavu a vybavenia bytu), ktorý nepodlieha do kompetencie NV v P. v zmysle bytového zákona a považuje sa za služobno-podnikový byt, ako aj stanovenie hodnoty naturálneho bytu pre účely výpočtu mzdy navrhovateľa 1/. Zmluvu o dielo preto ani podľa názoru odvolacieho súdu nemožno považovať za takú, ktorej súčasťou by bola aj dohoda o odovzdaní a prevzatí bytu. Nevyhnutným predpokladom uzavretia platnej dohody o odovzdaní a prevzatí bytu bolo práve rozhodnutie o pridelení bytu vydané orgánom príslušným podľa predpisov o hospodárení s bytmi (§ 154 ods. 1, § 155 ods. 1 Obč. zák.), ktoré rozhodnutie však absentuje. Preto by aj prípadná dohoda o odovzdaní a prevzatí bytu, uzavretá bez predchádzajúceho rozhodnutia o pridelení bytu, bola (absolútne) neplatná podľa § 39 Obč. zák.; uzavretie takejto dohody v konaní navrhovateľov 1/, 2/ nepreukázali. To znamená, že navrhovatelia 1/, 2/ nepreukázali, že navrhovateľovi 1/ vzniklo právo

osobného užívania bytu, ktoré by sa v zmysle § 871 ods. 1 zák. č. 509/1991 Zb. mohlo transformovať na právo nájmu.

Odvolaací súd ďalej opakovane skúmal, či mohlo dôjsť k uzavretiu nájomnej zmluvy k bytu konkludentným spôsobom, keďže navrhovateľ fakticky pokračoval vo výkone prác v zmysle Zmluvy o dielo aj po 31. 12. 1964 a pretože Občiansky zákonník v dobe od 1. 1. 1992 do 31. 12. 1994 vzhľadom na znenie ust. § 685 a § 686 nevyžadoval pre uzavretie nájomnej zmluvy dodržanie písomnej formy. Odporcovia na podporu svojho tvrdenia o tom, že v súdnej právnej veci nedošlo k uzavretiu nájomnej zmluvy ani konkludentným spôsobom, upriamili pozornosť na viacero rozhodnutí Najvyššieho súdu ČR, v ktorých sa tento zaoberal otázkou podmienok uzavretia nájomnej zmluvy k bytu konkludentným spôsobom, osobitne na jeho rozhodnutia zo dňa 29. 5. 1997 sp. zn. 3 Cdon 120/96, publikované v prílohe časopisu Soudní judikatura č. 10/1998, ako aj na rozsudky Najvyššieho súdu z 21. 8. 2000, sp. zn. 26 Cdo 1654/98 z 25. 10. 2001, sp. zn. 26 Cdo 551/2000 z 20. 11. 2003, sp. zn. 26 Cdo 1160/2002 z 8. 6. 2004, sp. zn. 26 Cdo 1158/2003 a z 1. 2. 2005 sp. zn. 26 Cdo 436/2004. Spomínané rozhodnutia sú založené na závere, podľa ktorého nie je konkludentným prejavom vôle smerujúcim k uzavretiu zmluvy obyčajné mlčanie, poprípade skutočnosť, že vlastník bytu od osoby v byte bývajúcej požaduje „nájomné“ za užívanie bytu, ktoré bývajúca osoba aj uhrádza a ktoré vlastník bytu prijíma. Závery, ku ktorým Najvyšší súd ČR v označených rozhodnutiach dospel, možno použiť aj na riešenie otázky konkludentného uzavretia nájomnej zmluvy v prejednávanej veci...

Vykonané dokazovanie preukázalo, že navrhovatelia 1/, 2/ skutočne dlhodobo (cca 40 rokov) fakticky užívali (naturálny) byt, platili úhrady za užívanie bytu a rovnako tak zodpovedá pravde aj to, že v r. 1995 im bol vystavený už spomínaný Evidenčný list pre výpočet úhrad za užívanie bytu. Vykonané dokazovanie preukázalo, že hoci v rozhodnom čase (t. j. ku dňu 24. 10. 1964) už platná právna úprava vychádzala zo striktného pridel'ovacieho režimu, ktorý bol založený na vydaní rozhodnutia o pridelení bytu (správnej povahy) a následne na uzavretí dohody o odovzdaní a prevzatí bytu, zmluvné strany uvedenú právnu úpravu nerešpektovali, hoci táto sa vzťahovala aj na byty domovnícke (služobné) v zmysle § 154, § 155 Obč. zák. (v znení platnom ku dňu 24. 10. 1964). Odvolaací súd v zhode so súdom prvého stupňa dospel k záveru, že Zmluvou o dielo nedošlo

k založeniu nájomného pomeru k (naturálnemu) bytu. Po uzavretí Zmluvy o dielo každá zo zmluvných strán následne len udržiavala existujúci status quo – navrhovatelia 1/, 2/ platili „nájomné“, tieto platby prenajímateľ bytu prijímal, a to dlhodobo, bez toho, aby uvedený právny stav akokoľvek menili (s výnimkou občasných úprav výšky úhrad za užívanie bytu a poskytované služby). Zmluvné strany (t. j. aj navrhovateľ 1/) si pritom museli byť vedomé už v čase uzatvárania Zmluvy o dielo dňa 24. 10. 1964 tej skutočnosti, že táto upravuje ich vzťahy aj pokiaľ ide o užívanie naturálneho bytu, len na dobu určitú, navyše krátku, do 31. 12. 1964. Bolo pritom v záujme oboch zmluvných strán, aby svoje právne vzťahy, a to aj v otázke ďalšieho užívania bytu, po právnej stránke upravili tak, aby tieto v budúcnosti nevzbudzovali pochybnosti, pokiaľ ide o ich obsah, a tým nezakladali príčinu možných súdnych sporov. V tomto smere však obe zmluvné strany (vrátane právnych nástupcov vlastníka bytu) zostali nečinné. Nečinnosť zmluvných strán však nemožno vykladať ako uzavretie nájomnej zmluvy k bytu konkludentným spôsobom; reálne plnenie a prijímanie úhrad za užívanie bytu nemožno automaticky zamieňať s prejavom vôle smerujúcim k uzavretiu nájomnej zmluvy. Vlastníci budovy, v ktorej sa naturálny byt nachádzal, logicky neodmietali, ale prijímali úhrady, ktoré za užívanie bytu platili navrhovatelia 1/, 2/ za služby poskytované s užívaním bytu (napr. za teplo, vodu, ktoré reálne spotrebovali), ako aj „nájomné“, ktoré však vzhľadom na chýbajúci právny rámec nájomného vzťahu v skutočnosti predstavovalo len finančný ekvivalent bezdôvodného obohatenia, ktoré by navrhovateľom 1/, 2/ vzniklo, pokiaľ by náklady za užívanie bytu a poskytované služby neplatili. To všetko za situácie, kedy navrhovateľ 1/ naďalej vykonával pre aktuálneho vlastníka bytu výkon domovníckych prác (do r. 1996). Účinky právne záväzného prejavu vôle, smerujúceho k uzavretiu nájomnej zmluvy nebola spôsobilá vyvolať ani skutočnosť, že jednotliví vlastníci nehnuteľností, v ktorej sa byt nachádzal, navonok nedávali nijako najavo, že navrhovateľov 1/, 2/ nepovažujú za nájomcov bytu. Účastníci konania sa tak dlhé roky správali v zmysle zmluvných podmienok Zmluvy o dielo, ktorá založila pracovnoprávny vzťah navrhovateľa 1/ s právom užívať naturálny byt, ako súčasť odmeny za prácu, avšak bez založenia nájomného pomeru k bytu. Ako uviedli odporcovia pri kúpe nehnuteľností, v ktorej sa nachádzal naturálny byt, boli informovaní od predávajúceho, že „nájomný pomer navrhovateľov stojí na vode“, čo odporuje tvrdeniu navrhovateľov 1/, 2/, že predchádzajúci vlastníci nijako ich nájomný pomer k bytu

nespochybňovali. Odporujú tomu aj vyjadrenia samotných navrhovateľov v ich liste zo dňa 2. 11. 2004 (č. l. 26, 27 spisu), v ktorom poukazujú na „problémy s minulými vlastníkami, ktorí sa ich už v minulosti pokúsili umiestniť v DPD v P., čo museli riešiť na súde“. Odvolací súd preto zastáva názor, že v súdnej právnej veci navrhovatelia 1/, 2/ nepreukázali ani to, že došlo k takému súhlasnému prejavu vôle oboch zmluvných strán, ktorý by viedol k založeniu nájomného vzťahu k bytu konkludentným spôsobom. Ukončením výkonu domovníckych prác pre vtedajšieho vlastníka nehnuteľnosti zanikla povinnosť vlastníka nehnuteľnosti platiť navrhovateľovi 1/ odmenu za vykonávanú prácu, ktorej časť mu bola poskytovaná v podobe naturálneho bytu. Keďže nájomný vzťah k bytu navrhovateľovi 1/ nevznikol (ani konkludentne), nebol dôvod na podávanie výpovede z nájmu služobného bytu, z dôvodu ukončenia pracovného pomeru, na ktorý bol nájom služobného bytu viazaný, keďže v prípade navrhovateľov 1/, 2/ sa o takýto prípad nejednalo. Po ukončení výkonu domovníckych prác pre vlastníka nehnuteľnosti tak navrhovatelia 1/, 2/ užívali naturálny byt bez právneho dôvodu.».

Bez ohľadu na to, či výklad, ku ktorému sa priklonil krajský súd, je jediným správnym alebo možným výkladom ustanovení relevantných právnych predpisov, je primárnou úlohou všeobecného súdu, a nie ústavného súdu posúdiť, či došlo k splneniu podmienok na vznik nájomného vzťahu v danom prípade a vyvodiť z tohto posúdenia rozhodujúce právne závery. Podľa názoru ústavného súdu sa krajský súd s uvedenou otázkou vysporiadal ústavne konformným spôsobom, keď právne následky dlhodobého a dobromyseľného užívania bytu bez nájomného vzťahu nepripodobnil k právnym následkom existencie zmluvného vzťahu. Takýto záver podporil z ústavného hľadiska v dostatočnom rozsahu, prehľadne a zrozumiteľne. Právny záver krajského súdu nevykazuje ani znaky svojvoľného výkladu a aplikácie právnych noriem a nepopiera ani ich účel a zmysel.

To, akým spôsobom krajský súd odôvodnil neexistenciu nájomného vzťahu, dáva podľa názoru ústavného súdu aj odpoveď na námietku sťažovateľov týkajúcu sa potreby analogického aplikovania pravidiel o povinnosti poskytnúť náhradný byt pri výpovedi nájomnej zmluvy na situácie, ktoré podľa sťažovateľov vykazujú znaky podobnosti, a to

prípady zničenia dobromyseľne užíwanej veci jej vlastníkom. Keďže krajský súd považoval existenciu nájomného vzťahu za nevyhnutnú podmienku nároku na náhradný byt, tak z toho možno usúdiť, že analógiu legis (*analogickú aplikáciu právnych následkov výpovede nájomného vzťahu aj na ukončenie trvania iných právnych vzťahov v tomto prípade bezdôvodného obohatenia*) nepripustil, pričom, ako už bolo uvedené, tento výklad sám osebe považuje ústavný súd za ústavne konformný.

Ústavný súd považuje za potrebné ďalej uviesť, že (ako to potvrdili aj sami sťažovatelia), napadnutý rozsudok krajského súdu sa už (na rozdiel od predchádzajúceho zrušeného rozsudku krajského súdu) neodvoláva na úvahu, podľa ktorej dochádza k zániku nároku na náhradný byt v prípade, ak bola prenajatá nehnuteľnosť prenajímateľom zničená, a tým sleduje záväzný právny názor ústavného súdu.

2. Druhá námietka sťažovateľov je založená na tvrdení, že im nárok na poskytnutie náhradného bytu mal vyplývať aj z § 3 ods. 1 Občianskeho zákonníka, pričom krajský súd na základe uvedeného ustanovenia odmietol priznať nárok na poskytnutie náhradného bývania z dôvodov, ktoré sťažovatelia považujú za formalistické a v rozpore so základnými právami, najmä s ohľadom na ich procesné postavenie a možné spôsoby uplatňovania si svojich práv. Sťažovatelia totiž interpretovali napadnutý rozsudok krajského súdu tak, že krajský súd podľa nich neaplikoval § 3 ods. 1 Občianskeho zákonníka z dôvodu špecifik nimi podanej žaloby, ale mal pripustiť, že v inom konaní (iniciovanom odporcami) by predmetné ustanovenie pripustiť mohol, a mohol tak z neho odvodiť aj povinnosť poskytnúť im náhradný byt. Sťažovatelia pritom poukazujú na procesné špecifiká ich postavenia v konaní, keďže podľa nich *„nezákonným zbúraním nehnuteľnosti a predmetného bytu došlo k zániku predmetu sporu, konanie o vypratanie bytu a konanie o zabezpečenie nerušeného výkonu práv vyplývajúcich z nájomného vzťahu boli zastavené, lebo predmet sporu zanikol. Sťažovateľom, ktorí konali stále v súlade so zákonom, zostal jediný možný a vykonateľný žalobný návrh, a to návrh na zabezpečenie náhradného bytu. Okresný súd a ani krajský súd však sťažovateľom právo na náhradný byt nepriznali, a tým nezabezpečili ochranu práva na súkromie a práva na ochranu obydlia sťažovateľov... Súdny neposkytli ochranu právu na súkromie sťažovateľov z toho dôvodu, že odporcovia si neuplatňovali*

svoje vlastnícke právo a jedine v takom prípade by prichádzala do úvahy aplikácia § 3 ods. 1 Občianskeho zákonníka. Odporcovia... si však svoje právo uplatňovali – a to v konaní sp. zn. PK 24 C 231/2004, ktoré sa týkalo návrhu na vypratanie spornej časti nehnuteľnosti... Z takejto formalistickej aplikácie zákona použitej súdom následne vyplýva, že prenajímatelia alebo vlastníci, ktorí si neuplatnia svoje právo na vypratanie nehnuteľnosti na súde nemôžu byť postihnutí povinnosťou zabezpečiť bytovú náhradu nájomcom/užívateľom nehnuteľnosti v ich vlastníctve. Podľa výkladu súdu by teda malo platiť, že ak by odporcovia nezákonne nezbúrali nehnuteľnosť a súd by právoplatne rozhodol o vyprataní nehnuteľnosti v ich vlastníctve, prichádzalo by do úvahy, že by výkon tohto práva bol obmedzený povinnosťou zabezpečiť náhradný byt pre sťažovateľov. Ale keďže odporcovia nezákonne a aj v rozpore s dobrými mravmi nehnuteľnosť zbúrali a vypratali, nedochádza k stretu práv medzi sťažovateľmi a odporcami a súd nemôže rozhodnúť o bytovej náhrade... Nepriznaním práva na náhradný byt sťažovateľom súd významne zasahuje do práva na súkromie a ochranu obydlia, pretože uvedené obmedzenie práva nie je vôbec nevyhnutné v demokratickej spoločnosti. Naopak, spoločnosť poskytuje v menej významných a zásadných zásahoch do práva na súkromie nepomerne viac ochrany, ako Krajský súd v Bratislave poskytol sťažovateľom.“.

Sťažovatelia tak v podstate tvrdia, že krajský súd mal z § 3 ods. 1 Občianskeho zákonníka vyvodiť nárok na bytovú náhradu aj v okolnostiach danej veci, a zároveň poukazujú ako na nesprávnu na tú argumentáciu krajského súdu, podľa ktorej mohol byť § 3 ods. 1 Občianskeho zákonníka zohľadnený iba v rámci iného konania, ktoré bolo v dispozícii odporcov (ako navrhovateľov v konaní o vypratanie nehnuteľnosti).

Podľa názoru ústavného súdu musí byť aj § 3 ods. 1 Občianskeho zákonníka vykladaný a uplatňovaný v súlade s ústavou (čl. 152 ods. 4 ústavy), resp. nemôže byť vykladaný a uplatňovaný tak, aby mal prípadne za následok porušenie záväzkov Slovenskej republiky vyplývajúcich z dohovoru alebo inej medzinárodnej zmluvy o ľudských právach a základných slobodách. Prostredníctvom tohto zákonného ustanovenia sa pri prerokovaní a rozhodovaní občianskoprávnej veci, ktorá sa dotýka základných práv a slobôd, umožňuje dosiahnuť s ohľadom na jej konkrétne okolnosti rovnaký cieľ a účel, aký sleduje ústava

alebo dohovor, t. j. spravodlivú rovnováhu medzi ochranou legitímneho cieľa vo verejnom záujme a zaručenými základnými právami a slobodami jednotlivca (I. ÚS 13/00).

Ústavný súd už taktiež uviedol, že všeobecné súdy sú povinné, najmä s ohľadom na čl. 19 ods. 2, resp. čl. 21 ods. 3 ústavy posudzovať, či nie je uloženie povinnosti vypratať byt bez zabezpečenia bytovej náhrady v rozpore s dobrými mravmi v zmysle § 3 ods. 1 Občianskeho zákonníka (I. ÚS 13/00).

Zároveň ale ani z uvedeného nálezu ústavného súdu (I. ÚS 13/00) nevyplýva, že by z § 3 ods. 1 Občianskeho zákonníka vykladaného v súlade s čl. 19 ods. 2 a čl. 21 ods. 3 ústavy priamo vyplýval nárok na poskytnutie náhradného bytu. Je úlohou všeobecných súdov posúdiť v okolnostiach konkrétnej veci prípadný rozpor s dobrými mravmi a priznať mu právne účinky predpokladané právnym poriadkom.

Krajský súd sa v napadnutom rozsudku s dosahom aplikácie § 3 ods. 1 Občianskeho zákonníka v danej veci vysporiadal uvádzajúc: *„Ako už judikovala súdna prax, iba na základe ustanovenia § 3 ods. 1 Obč. zák. nemožno založiť vznik, zmenu alebo zánik práv a povinností, pretože toto ustanovenie nemá vlastnú normotvornú platnosť – upravuje iba spôsob aplikácie a interpretácie ustanovení, ktoré priamo upravujú právne vzťahy, a to na základe všeobecných morálnych pravidiel, elementárnej slušnosti a tolerancie. Keďže navrhovatelia 1/, 2/ užívali byt bez právneho dôvodu, nemohla byť ich povinnosť vypratať byt viazaná na zabezpečenie bytovej náhrady. Na základe ust. § 3 ods. 1 Obč. zák. nemožno súdnym rozhodnutím konštituovať neexistujúce právo a jemu zodpovedajúcu povinnosť. Pri použití ust. § 3 ods. 1 Obč. zák. nemožno nechať nepovšimnutú otázku, či a do akej miery ten – ktorý z účastníkov právneho vzťahu, ktorý sa dovoľáva rozporu s dobrými mravmi, vyvinul dostatočnú mieru starostlivosti a opatrnosti pri uzavieraní konkrétneho právneho vzťahu, s prihliadnutím na dôsledky, ktoré môžu nastať (porovnaj napr. Ro NS ČR z 30. 6. 2002 sp. zn. 28 Cdo 848/2002). Odvolací súd v tomto smere už v texte vyššie poukazoval na nečinnosť a pasivitu zmluvných strán po uplynutí doby, na ktorú bola uzavretá písomná Zmluva o dielo. Navyše nemožno pominúť skutočnosť, že odporcovia..., hoci aj existenciu nájomného pomeru navrhovateľov popierali, vyvinuli aktivitu v snahe*

riešiť otázku ďalšieho bývania navrhovateľov, s ponúkaným riešením však navrhovatelia 1/, 2/ nesúhlasili. Za daných okolností preto ani podľa názoru odvolacieho súdu nemožno od odporcov... spravodlivo požadovať zabezpečenie navrhovateľmi požadovanej bytovej náhrady. Len na okraj odvolací súd ešte poznamenáva, že ustálená súdna judikatúra je založená na tom, že riešenie otázky bytovej náhrady s použitím ust. § 3 ods. 1 Obč. zák. pripúšťa zásadne v konaní o vypratanie nehnuteľnosti, čo nie je prípad riešenej právnej veci, kdeže konanie o vypratanie nehnuteľnosti skončilo jeho zastavením (so súhlasom navrhovateľov, ktorí mali v konaní vedenom na Okresnom súde v Pezinku sp. zn. 24 C 262/2004 o vypratanie nehnuteľnosti postavenie odporcov.).“

Ústavný súd konštatuje, že v porovnaní s okolnosťami nálezu ústavného súdu sp. zn. I. ÚS 13/00 v tomto prípade krajský súd zohľadnil možný vplyv § 3 ods. 1 Občianskeho zákonníka na prerokúvanú vec. Podľa názoru ústavného súdu sa krajský súd v napadnutom rozsudku s otázkou, či z § 3 ods. 1 Občianskeho zákonníka možno vyvodiť nárok na náhradný byt, vysporiadal ústavne konformným spôsobom tak, ako mu to ukladal predchádzajúci zrušujúci nález ústavného súdu. Krajský súd pritom odkázal na závery judikatúry, ako aj na správanie sa strán, zohľadnil aj význam § 3 ods. 1 Občianskeho zákonníka, a to nielen vo vzťahu k sťažovateľom, ale aj vo vzťahu k odporcom v konaní vo veci samej. Takéto odôvodnenie považuje ústavný súd za ústavne udržateľné a nezisťuje v ňom ani znaky svojvoľného rozhodnutia. Právny záver, podľa ktorého pri aplikácii § 3 ods. 1 Občianskeho zákonníka je potrebné prihliadať aj na mieru starostlivosti a opatrnosti pri uzatváraní právneho vzťahu, sa nejaví byť ani v rozpore s účelom a textom § 3 ods. 1 Občianskeho zákonníka, a to bez ohľadu na to, či je výklad uvedený krajským súdom jediným správnym alebo možným výkladom predmetnej právnej úpravy.

Vo vzťahu k námietke sťažovateľov, ktorí tvrdia, že krajský súd prijal ústavne nekonformný záver o tom, že možno priznať aplikáciu § 3 ods. 1 Občianskeho zákonníka v prípade, ak by išlo o súdne konanie o vypratanie nehnuteľností, teda o konanie, ktoré iniciovali odporcovia a aj následne spôsobili jeho zastavenie, ústavný súd uvádza, že krajský súd túto úvahu uviedol „len na okraj“, a pritom poukázal aj na to, že k zastaveniu konania o vypratanie nehnuteľnosti došlo za súhlasu sťažovateľov. Uvedený názor teda

krajský súd nepovažoval za ťažiskový pre svoje rozhodnutie. Práve naopak, za úvahu kľúčovú na rozhodnutie vo veci samej považoval krajský súd v napadnutom rozsudku to, že medzi stranami nevznikol žiadny nájomný vzťah, ako aj to, že nárok na náhradný byt nemožno v tomto prípade vyvodiť z § 3 ods. 1 Občianskeho zákonníka, pričom, ako ústavný súd už uviedol, krajský súd sa s aplikovaním § 3 ods. 1 Občianskeho zákonníka v danej veci vysporiadal ústavne konformným spôsobom.

Preto, aj keď možno prisvedčiť pochybnosti sťažovateľov (do veľkej miery reflektujúcich pochybnosti vyslovené ústavným súdom v predchádzajúcom zrušujúcom náleze) v tom, či môže rozsah práv a povinností (uloženie povinnosti poskytnúť náhradný byt) závisieť v tej istej veci od toho, kto podá aký návrh na začatie konania, v danej veci ide však iba o vedľajší (skôr marginálny) argument nespochybňujúci hlavnú argumentačnú líniu napadnutého rozsudku krajského súdu. Z tohto dôvodu predmetná námietka bez ohľadu na to, či môže mať ústavnú relevanciu, nevedie k spochybneniu už vysloveného názoru o ústavnej konformite výkladu § 3 ods. 1 Občianskeho zákonníka krajským súdom v napadnutom rozsudku.

Z uvedených dôvodov sa nemožno stotožniť s názorom sťažovateľov, že krajský súd v napadnutom rozsudku „*aplikoval zákon iba formalisticky a zohľadnil iba jeho doslovné znenie, ktorého aplikácia mala protiústavné dôsledky (porušenie základného práva sťažovateľov) a tým, že neaplikoval legitímnu metódu aplikácie práva – a alógiu legis (prostredníctvom argumentácie a fortiori, resp. a minori ad maius), nezohľadnil dôsledky svojho rozhodnutia na základné práva sťažovateľov a tým porušil ich základné právo na súkromie v zmysle Ústavy SR a Dohovoru*“.

Naopak, podľa názoru ústavného súdu sa krajský súd v napadnutom rozsudku dostatočným spôsobom vysporiadal nielen so záväzným názorom ústavného súdu vysloveným v predchádzajúcom zrušujúcom náleze, ale aj s námietkami vznesenými sťažovateľmi v odvolaní, a to v rozsahu potrebnom na rozhodnutie vo veci. Ústavný súd pritom prihliadal aj na to, že predchádzajúcim zrušujúcim nálezom ústavného súdu bolo krajskému súdu v ďalšom konaní uložené odstrániť nedostatky v odôvodnení

predchádzajúceho zrušeného rozsudku krajského súdu. Ústavný súd vzhľadom na svoje postavenie nemôže zasahovať do právomoci všeobecných súdov, zisťovať skutkové okolnosti a vyvodzovať právne závery, ak sú tieto ústavne udržateľné. V danom prípade preto nič nesignalizuje, že by napadnutým rozsudkom krajského súdu mohlo byť zasiahnuté do základného práva sťažovateľov na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy či práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Skutočnosť, že sťažovatelia sa s právnymi názormi krajského súdu nestotožňujú, nemôže sama osebe viesť k záveru o zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti týchto názorov a nezakladá ani právomoc ústavného súdu nahradiť právne názory krajského súdu svojimi vlastnými.

II.2 K namietanému porušeniu základného práva na ochranu pred neoprávneným zasahovaním do súkromného a rodinného života podľa čl. 19 ods. 2 ústavy a práva na rešpektovanie súkromného a rodinného života podľa čl. 8 dohovoru

Podstata v sťažnosti namietaných skutočností bola rovnaká, či už išlo o porušenie čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru alebo o porušenie základného práva podľa čl. 19 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 8 dohovoru.

V súvislosti s namietaným porušením základného práva podľa čl. 19 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 8 dohovoru ústavný súd pripomína svoju stabilizovanú judikatúru (napr. II. ÚS 78/05, IV. ÚS 301/07, IV. ÚS 396/08), súčasťou ktorej je aj právny názor, že všeobecný súd zásadne nemôže byť sekundárnym porušovateľom základných práv a práv hmotného charakteru, ak toto porušenie nevyplýva z toho, že všeobecný súd súčasne porušil ústavnoprosné princípy vyplývajúce z čl. 46 až čl. 48 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru. O prípadnom porušení základného práva podľa čl. 19 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 8 dohovoru by bolo možné uvažovať zásadne len vtedy, ak by zo strany všeobecného súdu primárne došlo k porušeniu niektorého z uvedených základných práv, resp. ústavnoprosných princíпов, resp. v spojení s ich porušením.

Keďže ústavný súd nezistil príčinnú súvislosť medzi napadnutým rozsudkom krajského súdu a porušením základného práva sťažovateľov podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a ani

práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, k rovnakému záveru dospel, aj pokiaľ ide o namietané porušenie ich základného práva podľa čl. 19 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 8 dohovoru.

Z uvedených dôvodov ústavný súd pri predbežnom prerokovaní rozhodol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde o odmietnutí sťažnosti z dôvodu zjavnej neopodstatnenosti.

Vzhľadom na odmietnutie sťažnosti sa už ústavný súd ďalšími návrhmi sťažovateľov obsiahnutými v petite sťažnosti nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 10. januára 2013